

VIDES PĀRSKATS
Salas novada Attīstības
programmai
2012. – 2018.gadam

gala redakcija

2012.gada aprīlis

Izstrādāja: Līga Bulmeistere

2012.gads

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Saturs

IEVADS	3
1. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA MĒRĶI UN KOPSAVILKUMS, SAISTĪBA AR CITIEM PLĀNOŠANAS DOKUMENTIEM	4
2. VIDES PĀRSKATA SAGATAVOŠANAS PROCEDŪRA UN IESAISTĪTĀS INSTITŪCIJAS, SABIEDRĪBAS LĪDZDALĪBA UN REZULTĀTI	5
3. SITUĀCIJAS ANALĪZE.....	8
3.1. <i>Esošā vides stāvokļa apraksts</i>	8
3.2. <i>Vides kvalitāte</i>	14
4. IESPĒJAMĀS IZMAIŅAS, JA PLĀNOŠANAS DOKUMENTS NETIKTU ĪSTENOTS	19
5. VIDES STĀVOKLIS TERITORIJĀS, KURAS VAR IETEKMĒT PLĀNOŠANAS DOKUMENTS	20
5.1. <i>Ar transporta un tehnisko infrastruktūru saistītās teritorijas</i>	21
5.2. <i>Komunālo pakalpojumu un publisko telpu teritorijas</i>	22
5.3. <i>Rekreācijas teritorijas</i>	22
6. AR PLĀNOŠANAS DOKUMENTU SAISTĪTĀS VIDES PROBLĒMAS	23
7. STARPTAUTISKIE UN NACIONĀLIE VIDES AIZSARDZĪBAS UN ILGTSPĒJĪGAS ATTĪSTĪBAS MĒRĶI	24
8. PLĀNOŠANAS DOKUMENTA ĪSTENOŠANAS BŪTISKĀS IETEKMES UZ VIDI NOVĒRTĒJUMS.....	27
8.1. <i>Tiešās un netiešās ietekmes</i>	27
8.2. <i>Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes</i>	27
8.3. <i>Pastāvīgās ietekmes</i>	28
8.4. <i>Ietekmes uz vidi novērtējuma kopsavilkums</i>	28
9. RISINĀJUMI BŪTISKĀKO IETEKMJU NOVĒRŠANAI UN SAMAZINĀŠANAI	30
10. ALTERNATĪVU IZVĒLES PAMATOJUMS UN IZVĒRTĒJUMS	31
11. IESPĒJAMIE KOMPENSĒŠANAS MEHĀNISMI	32
12. IESPĒJAMĀS BŪTISKĀS PĀRROBEŽU IETEKMES NOVĒRTĒJUMS	33
13. PAREDZĒTIE PASĀKUMI MONITORINGA NODROŠINĀŠANAI	34
14. KOPSAVILKUMS	35

*Titullapā G.Baloža foto

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Ievads

Stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma procedūra veikta saskaņā ar Vides pārraudzības valsts biroja 2011. gada 18.marta lēmumu Nr.13 „Par stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma piemērošanu”. **Vides pārskats** ir sagatavots stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros „Salas novada Attīstības programmas 2012. – 2018.gadam” (turpmāk tekstā attīstības programma) izstrādes laikā ar mērķi novērtēt šī plānošanas dokumenta īstenošanas iespējamo ietekmi uz vidi.

Jāpiebilst, ka Salas pašvaldības viedoklis arī bija, ka Attīstības programmas izstrādes laikā būtu veicams šāds analītisks plānotās darbības izvērtējums kā Vides pārskats.

SALAS NOVADA ATTĪSTĪBAS PROGRAMMA 2012. – 2018. gadam ir vidēja termiņa plānošanas dokuments, kur noteiktas vidēja termiņa prioritātes, kas nosaka pasākumu kopumu pašvaldības ilgtermiņa prioritāšu īstenošanai. Ilgtermiņa prioritātes tiek noteiktas 2030. gadam, nosakot telpiskās attīstības perspektīvas.

Vides pārskatā analizēts esošais vides stāvoklis Salas novadā un attīstības programmas nozīme esošo vides problēmu risināšanā.

Vides pārskata izstrādes laikā tika meklētas atbildes uz šādiem vides aspektu analīzes pamatjautājumiem:

- Kādas ir esošās vides problēmas Salas novadā?
- Kādiem līdzekļiem tās novēršamas?
- Kādas rīcības paredzētas Attīstības programmā, šo problēmu novēršanai?
- Kādas ir Salas novada dabas un rekreācijas teritorijas?
- Kāds ir to nākotnes izmantošanas potenciāls?
- Kādas rīcības paredzētas tūrisma potenciāla kapacitātes celšanai?

Plānošanas dokumenta analīze parādīja, ka attīstības programmā piedāvātie risinājumi nākotnē var dot pozitīvu ieguldījumu novada attīstībā, vienlaikus novēršot esošās vides problēmas. Plānošanas dokumentā ir meklēts kompromiss starp novada ekonomisko izaugsmi un vides aizsardzības prasībām.

Vides pārskatu sagatavoja Līga Bulmeistere, saskaņā ar LR likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un LR MK 2004.gada 23. marta noteikumiem Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

1. Plānošanas dokumenta mērķi un kopsavilkums, saistība ar citiem plānošanas dokumentiem

Attīstības programma ir nepieciešama, lai:

- apzinātu un novērtētu novada rīcībā esošos resursus un piedāvātu skaidru redzējumu un risinājumus to efektīvākai izmantošanai,
- noteiktu novada attīstības prioritātes,
- mērķtiecīgi plānotu rīcības un investīcijas un kalpotu par pamatu Salas novada pašvaldības budžeta plānošanai,
- sekmētu investīciju piesaisti novadam,
- nodrošinātu ilgtspējīgu novada attīstību,
- veidotu sadarbību ar sociālajiem partneriem un citām pašvaldībām,
- sekmētu Salas novada atpazīstamību.

Attīstības programmas struktūra

Attīstības programma sastāv no divām sadaļām - „ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE” un „STRATĒGISKĀ DAĻA”.

Sadaļā „ESOŠĀS SITUĀCIJAS RAKSTUROJUMS UN ANALĪZE” ir veikta novada pašreizējās situācijas izpēte no ekonomiskā, sociālā un vides aspekta, izmantojot SVID analīzi, kā arī analizējot iedzīvotāju paustos viedokļus.

Sadaļa „STRATĒGISKĀ DAĻA” ir balstīta uz esošās situācijas izpētes rezultātiem un secinājumiem, nedefinējot novada vīziju, ilgtermiņa un vidēja termiņa prioritātes, kā arī rīcības virzienus. Šīs sadaļas nobeigumā ir iekļauts pārskats par sabiedrības līdzdalības pasākumiem un Attīstības programmas īstenošanas uzraudzības kārtība.

RĪCĪBAS PLĀNS un **INVESTĪCIJU PLĀNS** ir sastādīti trīs gadu periodam un ir atrodami **sadaļas „STRATĒGISKĀ DAĻA”** beigu daļā.

Attīstības programmas izstrādē pielietotas interaktīvas informācijas pasniegšanas formas- daudz dažādu pārskatāmu informācijas materiālu gan esošās sistēmas attēlojumā, gan par plānotajām rīcībām. Uzskatāmi un saprotami tiek demonstrēti statistikas dati un to analīze.

Šāda strukturēta un pārskatāma informācija palīdzēja gan Vides pārskata izstrādē, gan arī būs labs, saistošs un noderīgs materiāls visiem pārējiem Attīstības programmas lasītājiem un pašvaldības darbiniekiem, kas nodarbības ar attīstības plānošanas un projektu ieviešanas jautājumiem.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

2. Vides pārskata sagatavošanas procedūra un iesaistītās institūcijas, sabiedrības līdzdalība un rezultāti

Vides pārskats ir sagatavots atbilstoši LR 2001.gada 30.maija likumam „Par ietekmes uz vidi novērtējumu” un LR 2004.gada 23.marta MK noteikumiem Nr.157 “Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums”.

Vides pārskata projekta sagatavošanai ir izmantota:

- Salas novada domes rīcībā esošā informācija,
- Salas novada Attīstības programmas 2012.-2018. gadam Gala redakcija,
- Salas novada ilgtspējīgas attīstības stratēģija 2030. ,
- publiski pieejamā informācija un pētījumu rezultāti par vides stāvokli novadā,
- starptautiskajā tīmeklī pieejamie informāciju avoti un datu bāzes, t.sk. VA „Latvijas Vides, ģeoloģijas un meteoroloģijas centrs” dati.

Vides pārskata projekta sagatavošanas procesā organizētas tikšanās ar pašvaldības speciālistiem, iegūstot visu informāciju, kāda nepieciešama šī pārskata izstrādei, kā arī veikta Salas novada teritorijas apsekošana, identificējot nozīmīgās problēmas un rekreācijas resursu potenciālu.

Vides pārskata projekta izstrādē ir izmantoti šādi vides politikas veidošanas un ieviešanas pamatprincipi:

- **Alternatīvu izvērtēšanas princips** - nepieciešams izvērtēt, kā plānošanas dokumentā paredzētās rīcības un to iespējamās alternatīvas ietekmēs vides resursus un to kvalitāti,
- **Atklātības princips** – SIVN ir atklāts process, kas paredz interešu grupu un institūciju iesaisti, iedzīvotāju informēšanu, organizējot sabiedrisko apspriešanu un publicējot iegūtos rezultātus,
- **Ilgtspējības princips** – esošajām un nākamajām paaudzēm nodrošina kvalitatīvu vidi, līdzsvarotu ekonomisko attīstību, racionālu dabas, cilvēku un materiālo resursu izmantošanu, kā arī dabas kultūrvēsturiskā mantojuma saglabāšanu,
- **Integrācijas princips** – SIVN procedūra tika uzsākta vienlaikus ar Attīstības programmas izstrādi, kas nodrošina vides prioritāšu integrēšanu plānošanas dokumentā un ļauj izvairīties no konceptuālām kļūdām. Šādā gadījumā SIVN palīdz veikt piedāvāto rīcības virzienu analīzi un identificēt tās rīcības, kam no vides viedokļa nepieciešama papildus izpēte par to ietekmi,
- **Piesardzības princips** - ir pieļaujams ierobežot vai aizliegt darbību vai pasākumu, kurš var ietekmēt vidi vai cilvēku veselību, bet kura ietekme nav pietiekami izvērtēta vai zinātniski pierādīta, ja aizliegums ir samērīgs līdzeklis, lai nodrošinātu vides vai cilvēku veselības aizsardzību,
- **Starppaaudžu taisnīgums** – pašreizējai paaudzei ir jā saglabā vai jāvairo sociālais, dabas un cilvēku radītais kapitāls un jādod nākamajām paaudzēm iespējas attīstīties.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Atbilstoši VPVB prasībām, Vides pārskata projekts komentāru un priekšlikumu sniegšanai tiks nosūtīts šādām institūcijām:

- Valsts Vides dienesta Daugavpils reģionālajai vides pārvaldei,
- Dabas aizsardzības pārvaldei,
- Veselības inspekcijas atbilstošai struktūrvienībai,
- Zemgales plānošanas reģiona administrācijai.

Vides pārskata sabiedriskā apspriešana tiek organizēta vienlaikus ar Salas novada attīstības programmas sabiedrisko apspriešanu. Paziņojums par attīstības programmas un Vides pārskata sabiedrisko apspriešanu, t.sk. sabiedriskās apspriešanas sanāksmi Salā tiek publicēts vietējā laikrakstā un ievietots Salas novada mājas lapā www.salasnovads.lv, kā arī VPVB mājas lapā www.vpvp.gov.lv.

Ar izstrādāto attīstības programmu un Vides pārskatu bija iespējams iepazīties Salas novada mājas lapā www.salasnovads.lv.

No 15.augusta līdz 23.septembrim Salas novadā norisinājās Attīstības programmas 2012.-2018.gadam un Vides pārskata projekta 1.redakcijas sabiedriskā apspriešana. Sabiedriskās apspriešanas sanāksmes notika 7.septembrī lielākajos novada ciemos - Sēlijas pagasta pārvaldē, Salas novada pašvaldībā un Biržu tautas namā.

Uz sabiedriskās apspriešanas sanāksmēm bija ieradušies novada iedzīvotāji, pašvaldības darbinieki, kā arī pārstāvji no kaimiņu novadiem.

Sanāksmes laikā izvērsās diskusija par novada atkritumu apsaimniekošanu un sabiedrības attieksmi pret to. Sanāksmes dalībnieki atzina, ka ļoti svarīgi būtu skolās un ārpus skolu pasākumos informēt jauniešus par atkritumu šķirošanu un to ietekmi uz vidi, kā arī veidot vienotu sadarbību starp kaimiņu novadiem, organizējot informatīvās kampaņas. Pašreiz novadā daļa iedzīvotāju atkritumus mēdz izgāzt dabas teritorijās, tāpēc tika ierosināts atrast līdzekļus ar ko stimulēt iedzīvotāju attieksmi pret vides kvalitātes saglabāšanu.

Patlaban pasaulē ļoti aktuāli ir atjaunojamās enerģijas ražošana un izmantošana. Viens no Attīstības programmas uzdevumiem arī ir attīstīt alternatīvās enerģijas izmantošanu novadā. Sanāksmes dalībnieki bija kritiski noskaņoti pret vēja enerģijas ražošana Sēlijas paugurainajā ainavā, kas degradētu ainavu un varētu ietekmēt perspektīvo tūrisma attīstību.

Attīstības programmas izstrādes ietvaros tika pētīts novada tūrisms un kultūrvēsturiskās vērtības, kur tika atklāts, ka Salas novads ir ļoti bagāts ar dažādām kultūrvēsturiskām vērtībām un plašai sabiedrības daļai nezināmiem apskates objektiem. Sanāksmes dalībnieki ierosināja tūrisma attīstībā sadarboties ar kaimiņu novadiem, lai veidotu vienotus tūrisma maršrutus.

Sabiedriskās apspriešanas laikā saņemtie komentāri, kā arī priekšlikumi un/vai iebildumi tika iestrādāti Vides pārskata gala redakcijā, kas tiks iesniegts VPVB atzinuma saņemšanai.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

2012.gada 25.aprīlī tika izsniegts VPVB atzinums Nr.12 „Par Salas novada attīstības programmas 2012. – 2018.gadam Vides pārskatu”. Atzinumā iekļautās rekomendācijas ņemtas vērā papildinot šo Vides pārskata dokumentu.

Pēc attīstības programmas apstiprināšanas, 14 dienu laikā tika sagatavots un publicēts informatīvs ziņojums par to, kā plānošanas dokumentā ņemti vērā Vides pārskatā iestrādātie ieteikumi. Minētais ziņojums tiks publicēts pašvaldības mājas lapā www.salasnovads.lv.

Salas novada pašvaldībai, atbilstoši Ministru kabineta 2004.gada 23.marta noteikumu Nr.157 „Kārtība, kādā veicams ietekmes uz vidi stratēģiskais novērtējums” VII nodaļā noteiktajam, jāinformē sabiedrība par Salas novada attīstības programmas 2012.–2018.gadam pieņemšanu minēto Ministru kabineta noteikumu 27.punkta noteiktajā kārtībā. Pašvaldībai jā sagatavo informatīvs ziņojums par to,

- kā plānošanas dokumentā integrēti vides apsvērumi;
- kā ņemts vērā vides pārskats, izteiktie atzinumi, sabiedriskās apspriešanas rezultāti;
- pamatojums, kāpēc no visiem iespējamiem risinājuma variantiem izraudzīts pieņemtais variants;
- ziņas par pasākumiem plānošanas dokumenta īstenošanas monitoringa veikšanai, norādot monitoringa ziņojuma iesniegšanas termiņus.

Lai konstatētu Salas novada attīstības programmas 2012.–2018.gadam īstenošanas radīto tiešo vai netiešo ietekmi uz vidi, pašvaldībai, izmantojot valsts vides monitoringa un citus pieejamos datus, jāveic plānošanas dokumenta realizācijas novērtējums un **vismaz vienu reizi plānošanas periodā (2015.gadā) jāizstrādā monitoringa ziņojums un jāiesniedz (arī elektroniskā veidā) Vides pārraudzības valsts birojā.**

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

3. Situācijas analīze

3.1. Esošā vides stāvokļa apraksts

Salas novads atrodas Zemgales reģionā, ko veido Salas un Sēlpils pagasti ar kopējo platību 317,12 km². Novads ir īpašs ar to, ka 2,8% jeb 8,9km² no novada teritorijas atrodas uz salas pie Jēkabpils. Abi novada pagasti ir ļoti atšķirīgi, Sēlpils pagasts ir bagāts ar kultūrvēsturisko mantojumu un skaistām ainavām, savukārt Salas pagastā ir attīstīta uzņēmējdarbība un sociālā infrastruktūra. Salas novads robežojas ar pieciem novadiem – Pļaviņu, Krustpils, Jēkabpils, Viesītes un Jaunjelgavas novadiem, kā arī Jēkabpils pilsētu. Iedzīvotāju skaits novadā 2011. gada janvārī bija 4352 ar iedzīvotāju blīvumu uz iedzīvotāju 13,7 km².

3.1.3. Lauksaimniecībā izmantojamā zeme

Salas novadā lauksaimniecībā izmantojamās zemes aizņem 10835,2 ha. Bagātīgākās un lielākas lauksaimniecības zemes ir Salas pagastā, novada austrumu un dienvidaustrumu daļā. Lielākā daļa no lauksaimniecības zemēm ir meliorētas. 2001. gada sākumā meliorēto lauksaimniecībā izmantojamo zemju platība Salas un Sēlpils pagastos bija 6716ha.

Lielākoties meliorācija daudzviet veikta vairāk kā pirms 25 gadiem līdz ar to meliorācijas sistēma pilnībā nepilda savas funkcijas. Saskaņā ar Ministru Kabineta noteikumiem Salas pagastā pie Ošāniem atrodas lauksaimniecības polderis – Vēžu polderis.

Salas novadā iecienītākā zemnieku saimniecību darbība nozare ir graudkopība, jo no 14 lielākajām zemnieku saimniecībām 10 nodarbojas ar graudkopību savukārt tikai 3 nodarbojas ar piena kopību un divas ar graudkopību un pienu kopību.

Salas novadā divām zemnieku saimniecībām un vienai saimnieciskās darbības veicējai ir piešķirts bioloģiskās lauksaimniecības sertifikāts. Z/s „Bitāni” nodarbojas ar aitkopību, z/s „Kaļķi” ar augkopību un saimnieciskās darbības veicēja Maija Paegle nodarbojas ar zāļu tēju vākšanu.

Neskatoties, ka novadā ir arī apjomīgas zemnieku saimniecības Attīstības programmas SVID analīzes laikā kā novada vājais punkts lauksaimniecības sektorā tiek minēta lauksaimnieciski izmantojamo platību aizaugšana, to neizmantošanas rezultātā. Ilgstoša lauksaimniecības zemju neizmantošana veicina, ne tikai dažādu koku pioniersugu ienākšanu neizmantojamajās teritorijās, bet arī tādu indīgu augu kā latvāņi izplatību šajās zonās (skat.Attēlu 3.1.). Šobrīd latvāņu problēma novadā vēl nav nomācoša, bet, lai izvairītos no tālākejošām negatīvām sekām nākotnē, šobrīd esošās latvāņu izplatības vietas būtu jāiznīcina.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Attēls 3.1. Latvāņi Salas pagastā(Foto P. Grants)

3.1.4. Meži

Mežu teritorijas novadā aizņem 49% jeb 15238,5 ha. Visbiežāk sastopamās koku sugas ir priede, bērzs, apse un baltalksnis. Alksnāji izveidojušies atsevišķās vietās gar mazo upīšu krastiem, purvu un mežu malās.

Mežu masīvu klātbūtne ir viens no pamataspektiem veiksmīgas kokapstrādes rūpniecības attīstībai novadā. 2011. gadā ir 4 nozīmīgi kokapstrādes uzņēmumi, kas nodarbojas ar logu durvju, dažādu mēbeļu sastāvdaļu izgatavošanu, koka skaidu granulu ražošanu, kā arī ir uzsākta guļbūvju radīšana. No vides aizardzības un ekonomiskā viedokļa koksnes uzņēmumu attīstība, kas tuvu koksnes ieguves vietai rada produktus ar augstu pievienoto vērtību ir ilgtspējīga tendence.

3.1.5. Virszemes ūdeņi

Virszemes ūdensobjekti Salas novadā aizņem 1414,7 ha. Salas novads atrodas Daugavas lielbaseinā un Ziemeļsusējas baseinā. Daugava veido novada ziemeļu robežu aptuveni 29km garumā, tās platums šajā posmābrīžiem sasniedz līdz pat 700 metriem, dziļums līdz 6 metriem. Daugava ir lielākais ūdensobjekts novadā un aizņem vairāk kā pusi no visu ūdensobjektu platības.Pārējās lielās upes ir Ziemeļsusēja, Saka un Piksteres upe.Salas novadā ir arī daudz mazāku upju. Podvāze, Vīpīte, Piestiņa, Melnupīte un Zambrānu grāvis, kas ir pietekas Ziemeļsusējas upei.

Netālu no Sēlijas Vīķezērā ietek divas upes, Akmeņupīte un meliorācijas rezultātā pārraktā un iztaisnotā 15km garā Vīķupīte. No ezera iztek Pūķupīte, kas pēc 2,7km ietek Daugavā. Pie Sēlpils no Baltiņu ezera iztek 4km garā Baltiņupīte, kas ietek Piksteres upē. Pie novada rietumu robežas blakus Ošānu purvam no mazā Paslavīšu ezera iztek ~7km garā Melnupīte.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Novadā ir tikai četri Vīķezers, Baltiņu ezers, Paslavītis un Lelīša ezers. Vislielākais ir Vīķezers netālu no Sēlijas, kura platība 85,4ha, bet otrs lielākais ezers ir Baltiņu ezers pie Sēlpils ar platību 32,7ha. Abi ezeri ir bagāti ar sapropeli. Pārējie ezeri salīdzinoši ir ļoti nelieli. Pie mākslīgi veidotajiem ūdensobjektiem var pieskaitīt Biržu karjeru ar aptuveno spoguļa laukumu 116ha, kas bijis dolomīta ieguves karjers. Ūdenskrātuvē ir trīs salas un noteka uz Piestiņu. Otra mākslīgi veidotā ūdenskrātuve ir Biržu dzirnavu dīķis ar platību 8ha, kam cauri tek Podvāzes upe.

Ūdensobjekti D427 Daugava no Aiviekstes līdz Ogrei, D476 Daugava no Ūšas/Ošas līdz Ziemeļsusējai un Vīķu ezers ir iekļauti Ministru kabineta 2011.gada 31.maija noteikumu Nr.418 „Noteikumi par riska ūdensobjektiem” 2.pielikuma tabulā, kuros pastāv risks nesasniegt Ūdens apsaimniekošanas likumā noteikto labu virszemes ūdeņu stāvokli likumā paredzētajā termiņā, un saskaņā ar šo Ministru kabineta noteikumu 6.punktu, „publiskās personas un privātpersonas lieto vai apsaimnieko ūdens resursus ... ūdensobjektos, kā arī izmanto vai plāno izmantot teritorijas to sateces baseinā tā, lai novērstu vai mazinātu iespējamo negatīvo ietekmi uz attiecīgo ūdensobjektu un pakāpeniski uzlabotu tā stāvokli, ievērojot normatīvajos aktos noteiktās prasības”. Ņemot vērā pastāvošo risku nesasniegt ekoloģisko kvalitāti Daugavas baseina apsaimniekošanas plāna noteiktajā termiņā līdz 2015. gadam, Vīķezers iekļauts izņēmumu gadījumu sarakstā, kad labas ūdens kvalitātes sasniegšana paredzēta līdz 2021. gadam.

3.1.6. Derīgie izrakteņi

Novadā nav lielu smilts-grants ieguvju. Spārnu un Medņu atradnes atrodas Salas pagasta un Viesītes lauku teritorijas pierobežā, Gustiņu atradne atrodas Salas un Sēlpils pagastu pierobežas teritorijā un atradnes *Ošāni* un *Pļavnieki II* atrodas Sēlpils pagasta teritorijā. Salas novads ir bagāts ar derīgajiem izrakteņiem – dolomīts, māls, smilts-grants un kūdras. Novadā ir sešas lielas dolomīta atradnes Birži-2, Birži-Mikelāni, Birži-Pūteļi, Salas, Sēlpils un Krustalīči. Par visnozīmīgāko uzskatāma Biržu–Pūteļu atradne (vēl netiek izmantota).

Šī atradne saskaņā ar Ministru kabineta noteikumiem iekļauta valsts nozīmes derīgo izrakteņu atradņu sarakstā. Derīgo izrakteņu iegūšanu var uzskatīt par svarīgu nozari novada attīstībā, bet tikai ar nosacījumu, ka netiek degradēta vides kvalitāte un ainava. Novads ir bagāts ar kūdras atradnēm, nozīmīgākās atradnes ir Gargrodes, Rožu, Bērzu-Melnais, Ēvaltu, Cūku, Alinānu, Baltiņu un Vīķezers. Gargrodes (skatīt Attēlu 3.2.) atradnē pašlaik tiek veikta kūdras ieguve. Kūdras ieguve pilnībā Gargrodes purvā nebūs realizējama, jo daļa ietilpst īpaši aizsargājamajās dabas teritorijās.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Attēls 3.2. Gargrodes kūdras atradne(Foto P. Grants)

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

3.1.7. Aizsargājamās dabas teritorijas

Salas novadā atrodas četras īpaši aizsargājamās dabas teritorijas (Natura 2000 teritorijas)-dabas liegumi: Rožu purvs, Gargrodes purvs, Melnais purvs un Slapjo salu purvs. Dabas aizsardzības plāns ir izstrādāts dabas liegumam Rožu purvs laika periodam no 2011.-2026. gadam. Salas novadā ir izvietoti desmit mikroliegumi: lielajai brūnkātei *Orobancha elatior*, divi liegumi meža silpurenei *Pulsatilla patens*, mazajam ērglim *Aquila pamarina*, melnajam stārķim *Ciconia nigra*, divi liegumi zivju ērglim *Pandion haliaetus*, laksim *Allium ursium*, mednim *Tetrao urogallus* un mikroliegums Vecsēlpils. Novadā atrodas desmit valsts nozīmes aizsargājami dižkoki. Vecākā dižkoka stumbra apkārtmērs ir septiņi metri un tas aug Salas pagastā īpašumā „Muižiņa” pie Dīču mājām.

3.1.8. Kultūras pieminekļi

Novadā nav kultūras pieminekļu pārbagātība, bet plānveidīgi tos iekļaujot tūrisma maršrutos, tie varētu kļūt daudz pieprasītāki nekā ir tagad. Pēc Salas un Sēlpils pagastu apkopotās informācijas novadā ir 17 valsts nozīmes kultūras pieminekļi, septiņi vietējas nozīmes kultūras pieminekļi, pieci vietējās nozīmes arhitektūras pieminekļi un trīs vietējas nozīmes industriālie pieminekļi. Bez kultūras pieminekļiem novadā ir daudzi citi kultūrvēsturiski apskates objekti un vietas – Raiņa klubs-muzejs, brīvdabas komplekss „Zvejnieklīcis”, Taborkalns (augstākā novada virsotne), Strūves meridiāna loka triangulācijas tīkla punkts, senu sadzīves priekšmetu kolekcija, dižakmens pie Biržiem, Boļu dzirnavas, bijušās Sankaļu ūdensdzirnavas – tagad hidroelektrostacija un citas vietas.

Kā nozīmīgu var minēt arī skaisto Daugavas senleju un Sēlijas ainavu. Skatoties esošo situāciju, var secināt, ka Salas novadā tūrisms ir salīdzinoši vāji attīstīts un šis potenciāls netiek pietiekami izmantots. Salas novada attīstības programmā ir iekļautas dažādas aktivitātes, kas saistāmas ar tūrisma potenciāla, tais skaitā arī ar kultūras pieminekļu atpazīstamības un apmeklētības veicināšanu. Ir plānots izstrādāt tūrisma plānu velobraucējiem, kā arī novada bukletu un veikt citas darbības, lai veidotu labāku Salas novada atpazīstamību.

No vides aizsardzības un dabas tūrisma viedokļa augsti vērtējamas aktivitātes, kas saistāmas ar velotūrisma attīstības vīziju novadā. Velotūristi varētu būt tieši tā auditorija, kas apmeklētu tās vietas un kultūras pieminekļus, kas ceļotājiem ar auto paslīd garām nepamanīti.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

3.1.9. Ainavas

Ainavas ir viena no uzskatāmākajām Salas novada vērtībām. Paugurainie apvidi, kas mijas ar lauksaimniecības un pļavu ganībām ir viens no Zemgales ainavu stūrakmeņiem. Skaistas un ainaviski vērtīgas ainavas paveras no Daugavas krasta.

Sēlpils pagasts ir slavens ar unikālo Sēlijas ainavu - mežainajiem un ar zāli apaugušajiem pauguriem, kas mijas ar līdzenumiem, ko papildina nelielas upes un tērcītes. Izteikti ainavas elementi ir lokanie grunts ceļi un viensētu apbūve. Liela nozīme ir Daugavas senlejai, kas ir Sēlijas ainavas sastāvdaļa. Visizteiktākā Sēlijas ainava ir pagasta vidus un ziemeļu daļā. Salas pagastā ainava nav tika pauguraina, tā ir izteikti līdzenāka, kur gadu desmitiem ir atradušās vērtīgas lauksaimniecības zemes ar viensētām. Lielu daļu salas pagasta veido meža ainava ar purviem.

Kā unikālu dabas un ainavas vērtību var uzskatīt Sakas salu, kas atrodas pie pašas Jēkabpils, kas ir lielākā Daugavas sala. Saskaņā ar funkcionālo pieeju ainavu raksturojumā¹, lielāko platību novadā aizņem mežu ainava un aizsargājamās teritorijas. Novada iedzīvotāji ikdienā pārsvarā saskaras ar tādiem funkcionālās ainavas tipiem, kā transporta koridoriem un urbanizētu ainavu – ciemiem. Lielākajās apdzīvotajās vietās ir tipiska padomju urbanizētās vides telpa, ko veido tipveida dzīvojamās mājas un daudzdzīvokļu nami. Skatīt Attēlu 3.3.

Attēls 3.3. Salas novada ainavu kolāža(Foto G. Balodis)

¹ A. Melluma. *Ainava kā attīstības resurss: Kurzemes reģiona piemērs. Ģeogrāfiski raksti, 2002.*

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

3.2. Vides kvalitāte

3.2.1. Gaisa kvalitāte

Salas novadā izplatītākās uzņēmējdarbības formas ir cūkkopība, kokapstrāde, kā arī pārtikas un dārzeņu produktu ražošana. No vides aizsardzības viedokļa pagastā nav lielu rūpniecisku objektu un uzņēmumu, kas veidotu nozīmīgus piesārņojošo vielu izmešus gaisā. Tomēr, tāpat kā jebkurā citā apdzīvotā apvidū var runāt par tipiskākajiem gaisa piesārņojuma avotiem - stacionārajiem un mobilajiem.

Nozīmīgākie **stacionārie gaisa piesārņojuma avoti** Centralizētā siltumapgāde novadā darbojas tikai Salas ciemā, kur siltuma nodrošināšanai izmanto gāzi. Astoņdesmitajos gados Biržu, Ošānu un Sēlijas ciemā izbūvēja centralizēto siltumapgādi, bet tagad tā vairs nedarbojas, tādējādi daudzdzīvokļu mājās tiek izmantota individuālā apkure, tādējādi no vienas ēkas izvadot gaisa emisijas pa neskaitāmiem avotiem. Pašrocīgi veidotas siltumapgādes izmantošana daudzdzīvokļu namos rada draudus ne tikai vides kvalitātei, bet arī namu kopējai ugunsdrošībai. Dūmeņi, kas slejas pie katra no dzīvokļiem, kā tas vērojams Ošānu ciematā, arī īpaši estētiski neizskatās (skat. Attēlu 3.4.)

Attēls 3.4. Decentralizētās siltumapgādes sistēmas piemērs Ošānu ciematā (Foto P. Grants)

Mobilie gaisa piesārņojuma avoti novadā ir autotransports. Salas novadā atrodas 9 valsts vietējie autoceļi, kas ir ar grants segumu, novadu šķērso 3 valsts reģionālie autoceļi, no kuriem P75 Jēkabpils – Lietuvas robeža un

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

P72 Ilūkste – Bebrene – Birži ir ar asfalta segumu. Valsts reģionālais autoceļš P76 Aizkraukle – Jēkabpils novada teritorijā ar asfalta segumu ir tikai posmā Jēkabpils – Daugavas stacijas tilts un pie Sēllijas ciema 450 metru garumā. Tuvāko divu gadu laikā ir plānots noasfaltēt atlikušos grants ceļa posmus. Faktiskā noslodze, kur varētu rasties CO2 izmeši ir valsts reģionālie autoceļi, vietējos autoceļos, īpaši sausajos vasaras mēnešos rodas putekļu emisijas no grants seguma ceļiem.

Kā gaisa emisiju avots būtu minams arī SIA „Jēkabpils autobusu parks”, kas atrodas Salas pagastā. Gaisa piesārņojuma radītājs- daudzskaitlīgās autobusu un citas lielās tehnikas vienības.

3.2.2. Ūdens apgāde un kvalitāte

Ūdensapgādes un kanalizācijas pakalpojumus novadā nodrošina pašvaldības uzņēmums SIA „Vīgants”. Visos ciemos ir pieejama centralizētā ūdensapgāde. Centralizētā kanalizācija ir pieejama Salas, Biržu, Ošānu, Sēllijas un Līkumu ciemā. Viensētās pamatā izmanto individuālās akas. Pēc iedzīvotāju domām, liela problēma ir ūdensapgādes tīklu novecošanās, tāpēc pašvaldībai būtu jādomā ar kādiem līdzekļiem rekonstruēt vai modernizēt šos tīklus.

3.2.3. Notekūdeņu savākšana un attīrīšana

Ciematu notekūdeņus attīra bioloģiskās attīrīšanas iekārtas, kuras paredzēts rekonstruēt. Tās atrodas ciema ziemeļu daļā pie Sakas upes. Pēc attīrīšanas notekūdeņi tiek novadīti Daugavas attekā Sakā un tālāk nonāk Daugavā. Ziemeļsusējas labajā krastā atrodas četras dzīvojamās mājas savu kanalizāciju novada nosēdakā. SIA „Dona” maizes ceptuves un SIA „Rītausma” siltumnīcu saimniecībai ir sava vietējā kanalizācija, kur attīrītie notekūdeņi tiek novadīti Ziemeļsusējas upē. Ošānu un Sēllijas ciemos esošās attīrīšanas iekārtas ir novecojušas (skatīt Attēlu 3.5.) un attīrīto notekūdeņu kvalitāte bieži neatbilst attīrīto notekūdeņu kvalitātes normatīviem. Novadītais ūdens no šīm attīrīšanas iekārtām ir potenciāls riska faktors ūdensteču eitrofikācijai.

Attēls 3.5. Novecojušās notekūdeņu attīrīšanas iekārtas Ošānu un Sēllijas ciemos(Foto P. Grants)

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

3.2.5. Vides riski

3.2.5.1. Piesārņotas un potenciāli piesārņotās vietas

Saskaņā ar LVĢMA37 informāciju Salas novadā atrodas 15 potenciāli piesārņotas vietas, piecas no tām darbojas – cūku komplekss „Miķelāni”, Cūku komplekss „Stiebriņi”, SIA „Sēlijas mežs” ražošanas iecirknis „DolomītsM”, Biržu internātpamatskolas katlu māja un atkritumu izgāztuves „Ielejas” un „Plaušu kalns”.

No piecām darbojošām potenciāli piesārņotām vietām trīs atrodas tuvu ciemiem Attīstības programmā ir definēti arī šādi ilgtspējīgi risinājumi potenciāli piesārņoto vietu pārvaldībai:

- iesaistīšanās dažādos vides projektos veicinātu jaunus risinājumus piesārņojuma samazināšanai,
- lai veicinātu vides kvalitātes uzlabošanu atkritumu apsaimniekošanas jomā, būtu nepieciešams izveidot atkritumu šķirošanas laukumus.

Biržu ciemā konstatējamas smaku emisijas no cūkkopības kompleksa „Miķelāni”.

3.2.5.2. Atkritumu apsaimniekošana

Atkritumu apsaimniekošanu Salas pagastā nodrošina pašvaldības uzņēmums SIA „Vīgants”, atkritumi tiek vesti uz izgāztuvi „Ielejas”, kas atrodas Salas pagastā pie autoceļa P75 (Jēkabpils-Nereta) netālu no Ošānu ciema. Atkritumu apsaimniekošanu Sēlpils pagastā nodrošina SIA „Jēkabpils pakalpojumi”, atkritumi tiek vesti uz izgāztuvi „Plaušu kalns”, kas atrodas Sēlpils pagastā pie autoceļa P76 (Aizkraukle-Jēkabpils) netālu no Vīķezera, kas ir viena no lielākajām izgāztuvēm apkārtējos novados. Izgāztuvē atkritumi tiek vesti arī no Pļaviņu, Krustpils novadiem un Jēkabpils. Izgāztuves „Plaušu kalns” un „Ielejas” plānots slēgt. Novadā atrodas arī izgāztuve „Gustiņi” („Rāceņi”), kas jau vārāk kā 20 gadus nestrādā un tai jau sen būtu nepieciešama rekultivācija.

Lai arī 80% no attīstības programmas izstrādes laikā aptaujātajiem respondentiem atzina, ka viņus apmierina atkritumu apsaimniekošana novadā, patiesībā atkritumu apsaimniekošana šobrīd neatbilst ilgtspējīgas attīstības principiem, gan no vides kvalitātes, gan ekonomiskajiem apsvērumiem. Viena no būtiskākajām atkritumu apsaimniekošanas problēmām saistāma ar to, ka novadā principā netiek realizēta atkritumu šķirošana, tādējādi gan sadzīves, gan bīstamie un pat kompostējamie atkritumi nonāk vienkopus.

Otrs iemesls atkritumu apsaimniekošanas problēmām pašvaldība ir vietējo iedzīvotāju vides apziņas trūkums un izpratne par vides kvalitātes estētiskajiem un kvantitatīvajiem kritērijiem (skatīt Attēlu 3.6.). Lielāks procentuāli noslēgto atkritumu apsaimniekošanas līgumu skaits ir ciemos, bet laukos ar atkritumu apsaimniekošanu tiek galā pēc saviem ieskatiem, visbiežāk tos sadedzinot vai noglabājot sava īpašuma robežās.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Attēls 3.6. Pārblīvētais atkritumu konteiners ciemā Sēlija(Foto P. Grants)

Esošās izgāztuves „Ielejas”(skat. Attēlu 3.7.) un „Plaušu kalns” ir Eiropas un Pasaules standartiem neatbilstošas un klasificējamas kā degradētas teritorijas.Pēc šo atkritumu izgāztuvju slēgšanas, Salas novadā tiks realizēta reģionālā atkritumu apsaimniekošanas politika. Nepilnīgas vides informācijas un nepietiekami attīstītas vides apziņas dēļ, šis pārejas posms no lokālas uz reģionālu atkritumu apsaimniekošanu varētu būt papildus slodze videi. Tas saistāms ar to, ka atkritumu izvešana uz Vidusdaugavas atkritumu apsaimniekošanas poligonu tā attāluma dēļ būs lielākas.

Attēls 3.7. Atkritumu izgātuve „Ielejas”(Foto P. Grants)

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

3.2.6. Trokšņi

Kā trokšņa avoti minami 9 valsts vietējie autoceļi, kas ir ar grants segumu, novadu šķērso 3 valsts reģionālie autoceļi. Darba grupu sanāsmē „Ekonomika un infrastruktūra” un aptaujas anketās iedzīvotāji norādīja, ka novada vājā puse ir ielu un autoceļu sliktā kvalitāte. Darba grupu sanāsmē tika ierosināts izveidot gājēju un velosipēdistu celiņu Salas – Jēkabpils, kā arī izveidot vienotu stilu sabiedriskā transporta pieturvietām.

3.2.7. Aplūstošās teritorijas un upju erozija

Upju erozija – saistīta ar gultnes procesiem. Upēm visā novada teritorijā, īpaši Daugavas ielejā, raksturīgi sānu erozijas procesi. Sānu erozija pastiprinās palu laikā un lietavu periodā paaugstinoties ūdens līmenim upēs un palielinoties straumes ātrumam. Ūdens plūsma parasti izskalo krastus upes līkumos, un gultnes erozijas rezultātā izlīdzinās upju garenprofilu.

Lietainos pavasaros un vasarās Ziemeļsusēja iziet no krastiem un applūšina plašu apkaimi, palienu pļavas, arī dārzus un tīrumus. Lai pasargātu Salas ciemu un Sakas salu no plūdiem, astoņdesmitajos gados tika izbūvēti vairāki plūdu aizsargdambji. Salas ciema aizsardzībai gar Ziemeļsusējas kreiso krastu un Sakas kreiso krastu uzbēra dambi 3,6 km garumā, gar Sakas labo krastu 1,7 km garumā. Sakas salas aizsardzībai gar Daugavu un Sakas upes kreiso krastu izbūvēja vairāk kā 4 kilometru garu dambi.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

4. Iespējamās izmaiņas, ja plānošanas dokuments netiktu īstenots

Salas novada attīstības programma atspoguļo novada vidēja termiņa attīstības .

Salas novada Vīzija 2030 –kvalitatīva infrastruktūra, kas nodrošina konkurētspējīgu, videi draudzīgu ražošanu un dažādu pakalpojumu klāstu. Unikāls kultūrvēsturiskais mantojums , dabas vērtības un bagāta kultūras dzīve.

Stratēģiskais mērķis SM2: „Attīstīta uzņēmējdarbība un infrastruktūra” paredz, ka attīstot ražošanu, būs iespējams vietējiem iedzīvotājiem piedāvāt konkurētspējīgas darba vietas un kvalitatīvu infrastruktūru, tādējādi veicinot tūrisma potenciāla kāpinājumu.

Stratēģiskais mērķis SM3: „Ekoloģiski tīra vide ar bagātām kultūras vērtībām” paredz, ka rūpīgi plānojot un aktīvi realizējot savu rekreācijas un tūrisma attīstības politiku, Salas spēs piesaistīt lielu skaitu apmeklētāju visa gada garumā, nodrošinot jaunu darba vietu izveidi novadā un vienlaikus nepieļaujot rekreācijas resursu noplicināšanos.

Neizstrādājot attīstības programmu, tiktu kavēta Salas novada ilgtspējīga attīstība. Tas varētu novest pie nelietderīgas pieejamo resursu izmantošanas. Nekvalitatīvs plānošanas process var novest pie nepārdomātas rīcības, kas apdraudētu ne tikai esošos bioloģiski vērtīgos biotopus, bet arī ievērojami aizkavētu centralizēta ūdensapgādes un kanalizācijas tīkla attīstību, kas var novest pie nekontrolētas notekūdeņu novadīšanas virszemes ūdeņos un gruntsūdeņos, kas negatīvi ietekmētu novadā esošās Eiropas nozīmes aizsargājamās dabas teritorijas *Natura 2000*. Palielināts ūdens piesārņojums veicinātu virszemes ūdeņu eitrofikāciju, kā rezultātā samazinātos to bioloģiskā daudzveidība un pieaugtu risks cilvēku saslimstībai ar infekcijas slimībām.

- Nereglamentēta zemes gabalu sadalīšana, apbūve, kā arī derīgo izrakteņu ieguve un atkritumu deponēšana apdraud gan putnu migrāciju, gan reto augu sugu atradnes, gan aizsargājamus biotopus, tā degradē kultūrainavu kopumā.
- Nerespektēti riska faktori apdraud īpašumu un cilvēku drošību un avārijas gadījumā var novest pie smagām negadījumu sekām plašākā areālā. Neparedzot drošības uzlabošanas pasākumus, var pieaugt satiksmes avāriju risks.
- Ja plānošanas dokuments netiktu īstenots, tiktu negatīvi ietekmēta novada iedzīvotāju dzīves kvalitāte. Šo dzīves kvalitāti nosaka attīstības programmas noteiktā vīzija: novads kā pievilcīga dzīves, darba un atpūtas vieta.

5. Vides stāvoklis teritorijās, kuras var ietekmēt plānošanas dokuments

Salas novada attīstības programmā 2012.-2018. ir definēti šādi uz vides kvalitāti attiecināmi rādītāji:

(RV) Rīcības virzieni.

(U) Uzdevumi, kas varētu ietekmēt vides vērtības un ekoloģisko kvalitāti novadā.

RV1: KVALITATĪVA IZGLĪTĪBA

U2: Pilnveidot pedagogu profesionālo meistarību. Šī uzdevuma izpildes kompetencē varētu būt arī neformālās vides izglītības realizācija novadā, veicinot jaunas videi draudzīgi domājošas paaudzes izaugsmi.

RV2: KVALITATĪVA VESELĪBAS APRŪPE UN SOCIĀLIE PAKALPOJUMI

U2: Attīstīt publisko infrastruktūru. Publiskās infrastruktūras attīstība dos neatsveramu ieguldījumu vietējo iedzīvotāju dzīvesvides kvalitātes paaugstināšanā, kā arī tūrisma attīstībā. Veicot infrastruktūras atjaunošanu vai izveidi, būs vērojamas īstermiņa vides ietekmes, kuras jau sākotnēji identificējot, varētu minimizēt jau to pamatos,

RV3: EFEKTĪVA PUBLISKĀ PĀRVALDE

U2: Attīstīt pašvaldības, valsts institūciju, NVO un privāto sadarbību un partnerību

U3: Izveidot novada publisko tēlu un veicināt novada atpazīstamību

U4: Stiprināt sabiedrisko kārtību un drošību

U5: Pilnveidot pašvaldības pakalpojumu kvalitāti un pieejamību

U6: Veicināt iedzīvotāju nodarbinātību un integrāciju darba tirgū

RV1: UZŅĒMĒJDARBĪBAS ATTĪSTĪŠANA

U3: Uzlabot un izveidot uzņēmējdarbībai nepieciešamo infrastruktūru

RV2: TRANSPORTA INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪŠANA

U1: Attīstīt autotransporta infrastruktūru

U2: Attīstīt velo infrastruktūru

U3: Pilnveidot gājējiem domāto infrastruktūru uzlabojot gājēju drošību

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

RV3: TEHNISKĀS INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪŠANA

U1: Attīstīt ūdensapgādes, kanalizācijas un siltumapgādes tīklus

U2: Attīstīt pašvaldības mājokļu kvalitāti

U3: Attīstīt inženierkomunikācijas

VTP2: Uzņēmējdarbības un infrastruktūras attīstība

RV4: TŪRISMA INFRASTRUKTŪRAS ATTĪSTĪŠANA

U1: Attīstīt tūrisma infrastruktūru

U2: Popularizēt novada tūrisma iespējas

RV1: VIDES KVALITĀTES ATTĪSTĪBA UN SAGLABĀŠANA

U1: Veicināt ēku energoefektivitātes paaugstināšanu

U2: Atbalstīt alternatīvās enerģijas izmantošanu

U3: Novērst vides riskus

U4: Veicināt apkārtējās vides saglabāšanu un atjaunošanu

U5: Attīstīt atkritumu apsaimniekošanu

U6: Veicināt apkārtējās vides sakoptību

U7: Mazināt piesārņojumu

VTP3: Vides kvalitātes un kultūras attīstība

RV2: KULTŪRAS ATTĪSTĪBA

U1: Veicināt kultūrvides saglabāšanu un atjaunošanu

U2: Veicināt kultūras un atpūtas pasākumu piedāvājuma daudzveidību

U3: Pilnveidot kultūras darbinieku profesionālo meistarību.

5.1. Ar transporta un tehnisko infrastruktūru saistītās teritorijas

Salas novada rīcības plānā ir plānota transporta infrastruktūras attīstīšana, kas sevī ietver tādas autotransporta infrastruktūras attīstība aspektus kā ceļu uzturēšanas tehnikas un transporta iegāde, gan velotransporta attīstības virzienus, kas paredz ne tikai infrastruktūras pieejamību ar velotransportu, bet arī novada velokartes izstrādi. Attīstības programmā ir apskatīta iecere apgūt novadā alternatīvās enerģijas veidus- koģenerācijas

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

staciju un vēju parku izveide. Sākotnēji koģenerāciju plānots izbūvēt Salas ciemā. Koģenerācijas staciju izveide viennozīmīgi ir labāks risinājums kā decentralizētās katlumājas lielākajās apdzīvotajās vietās. Koģenerācijas staciju izveide atbilst ilgtspējīgas attīstības principiem un Latvijas enerģētikas attīstības tendencēm. Tāpat ir apskatīta iecere apskatīt piemērotākās vietas vēju parku attīstībai. Vēju parku attīstība šobrīd Latvijā ir tikai sākusies un attieksme pret vēja parkiem ir ļoti dažāda. Vēja enerģija ir ekoloģiski tīra un perspektīvai, tikai plānojot šādu projektu realizācija jāņem vērā apkārtējās vides (gan dabiskās, gan urbānās) īpatnības.

5.2. Komunālo pakalpojumu un publisko telpu teritorijas

Pozitīvs aspekts ir centralizēto pakalpojumu potenciālā pieejamība Salas novada lielākajos ciemos, bet aktuālākās problēmas saistāmas ar esošo tīklu slikto stāvokli, tādēļ ir attīstības programmā tiek plānotas sekojošas rīcības, šo problēmu novēršanai:

- Ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu rekonstrukcija un paplašināšana,
- Notekūdeņu attīrīšanas iekārtu rekonstrukcija Sēlijā un Ošānos,
- Dzīvojamo ēku siltināšana.

Apstākļos, kad resursi samazinās, arvien vairāk tiek uzmanības pievērsts energoefektivitātes jautājumiem gan sabiedriskajā, gan privātajā sektorā. Ēku siltināšana un logu nomaiņa ir viens no pilnvērtīgākajiem risinājumiem energoefektivitātes indeksa celšanai mājās un sabiedriskajās iestādēs. Ar Eiropas fondu līdzfinansējumu ēku renovācijas un energoefektivitātes paaugstināšana daudzās sabiedriskajās ēkās jau realizēta, procesā ir vēl arī citi projekti.

5.3. Rekreācijas teritorijas

Lai Salas novada skaistumu un ainaviskumu ļautu iepazīt arī novada viesiem, ir plānotas aktivitātes un rīcības Salas novada tēla spodrināšanai un atpazīstamības veicināšanai:

- tūrisma stendu izgatavošana un izvietošana,
- Zvejnieklīča laivu piestātnes izbūve,
- novada tūrisma bukleta izstrāde,
- kultūras iestāžu sakārtošana un novada un Daugavas svētku organizēšana,
- novada publiskā tēla izveidošana.

6. Ar plānošanas dokumentu saistītās vides problēmas

Attīstības programmas Vidēja termiņa prioritātes (VTP) **VTP2: „Uzņēmējdarbības un infrastruktūras attīstība”** sekmīga realizācija ir nozīmīga gan tūrisma attīstībai un iedzīvotāju dzīves kvalitātes uzlabošanai, gan nozīmīga saistībā ar uzņēmējdarbības vides uzlabošanu, tai skaitā, uzlabotu kravas pārvadājumu un satiksmes dalībnieku drošību. Sakārtojot ceļu infrastruktūru un īstenojot **VTP3: „Vides kvalitātes un kultūras attīstība”** var pieaugt tūristu skaits, kas var radīt papildus vides problēmas: gaisa piesārņojuma palielināšanās no autotransporta, dažādu mehanizēto transporta līdzekļu pārvietošanās neatļautās vietās, tā bojājot augsnes virskārtu ar tur esošo augāju, nesankcionēta atkritumu rašanās mežu un citās teritorijās.

Pašreiz nav iespējams izvērtēt plānotās apbūves un citas saimniecisko darbību ietekmi uz vidi. Šādām darbībām nepieciešams detālais plānojums, kura ietvaros tiktu veikts šādas darbības stratēģiskais ietekmes uz vidi novērtējums.

Kopumā vērtējot Salas novada Attīstības programmu 2012.-2018. gadam, var secināt, ka tā ir vērsta uz ilgtspējīgu attīstību gan ekonomiski sociālo, gan vides aspektu ziņā. Tomēr jāņem vērā, ka pat veicot uz attīstību orientētas aktivitātes, iespējami negatīvi blakusefekti un ietekmes. Vairumā gadījumu šīs ietekmes ir īslaicīgas (būvniecības radītie putekļi, trokšņi), savukārt citas ilgtermiņa (tūrisma noslodze utt.). Tas, ka kādas aktivitātes rezultātā paredzamas ietekmes, nedrīkstētu šī iemesla dēļ konkrēto ieceri iesaldēt, bet gan laicīgi paredzēt preventīvos pasākumus un monitoringu. Preventīvie pasākumi ļaus ietekmes minimizēt- piemēram apskates objektos izvietotās atkritumu urnas samazinās atkritumu izmētāšanu dabas teritorijās, bet monitoringa-apsekošana, situācijas konstatēšana, ļaus saprast kas būtu nepieciešams, lai esošās problēmas novērstu.

7. Starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības mērķi

Ilgspējīgas attīstības jēdziens definēts Apvienoto Nāciju Organizācijas (ANO) Pasaules Vides un attīstības komisijas ziņojumā „Mūsu kopējā nākotne” (saukts arī par Bruntlandes komisijas ziņojumu, 1987.). Ilgtspējīga attīstība tiek skaidrota kā „attīstība, kas nodrošina šodienas vajadzību apmierināšanu, neradot draudus nākamo paaudžu vajadzību apmierināšanai”.²

- Ilgtspējīgu attīstību raksturo trīs savstarpēji saistītas dimensijas: vides, ekonomiskā, sociālā. Tas nozīmē, ka stingras vides aizsardzības prasības un augsti ekonomiskie rādītāji nav pretrunā, ka ekonomiskā augšupeja nedrīkst degradēt vidi.
- Galvenie starptautiskie vides aizsardzības mērķi un principi ir noteikti ANO Riodežaneiro deklarācijā „Par vidi un attīstību” (1992.), citos starptautiskos līgumos un nacionālajā likumdošanā - „Vides aizsardzības likumā” (2006.). ES Ilgtspējīgas attīstības stratēģija ir viens no būtiskākajiem ES stratēģiskajiem plānošanas dokumentiem, kas nosaka ES virzību uz ilgtspējīgu attīstību.
- Starptautiskie mērķi vides aizsardzības jomā ir ietverti starptautiskajās konvencijās un Eiropas Kopienas direktīvās:

Konvencijas par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencijas (1979.) mērķi ir aizsargāt savvaļas floru un faunu un to dabiskās dzīvotnes, īpaši sugas un dzīvotnes, kuru aizsardzībai nepieciešama vairāku valstu sadarbība. Īpaši akcentēta apdraudēto un izzūdošo sugu aizsardzība³. Minētās Konvencijas prasību izpildē Latvijā nozīmīga vieta ir arī Salas novadam, kura teritorijā atrodas īpaši aizsargājamās dabas teritorijas, kas ir bagātas ar retiemi augiem un putniem.

- Konvencijas par starptautiskās nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi – Ramsāres konvencijas (1971.) izpratnē mitrāji ir platības ar purviem, dumbrājiem vai ūdeņiem, kuri var būt dabiski vai mākslīgi veidojušies, pastāvīgi vai īslaicīgi. Mitrāju aizsardzība ir nepieciešama, lai nodrošinātu piemērotu dzīves vidi ūdensputniem⁴.
- Konvencijas par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencijas (1992.) uzdevumi ir bioloģiskās daudzveidības saglabāšana un ilgtspējīgas attīstības nodrošināšana. Galvenais uzdevums dalībvalstīm – bioloģiskās daudzveidības saglabāšanas un tās ilgtspējīgas izmantošanas jautājumu integrēšana jau esošajās valsts stratēģijās, plānos un programmās un nepieciešamo stratēģiju un citu dokumentu izstrādāšana⁵.

² ANO Riodežaneiro deklarācija „Par vidi un attīstību”, 1992

³ Konvencija par Eiropas dzīvās dabas un dabisko dzīvotņu aizsardzību – Bernes konvencija, 1979

⁴ Konvencija par starptautiskās nozīmes mitrājiem, īpaši kā ūdensputnu dzīves vidi – Ramsāres konvencija, 1971

⁵ Konvencija par bioloģisko daudzveidību – Riodežaneiro konvencija, 1992

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

ES ir izstrādātas Eiropas Padomes Direktīva 92/43/EEC „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (Biotopu direktīva) un Eiropas Padomes Direktīva 79/409/EEC „Par savvaļas putnu aizsardzību” (Putnu direktīva). 92/43/EEC direktīvas mērķis ir sekmēt bioloģisko daudzveidību, aizsargājot dabiskos biotopus un savvaļas faunu un floru ES esošo dalībvalstu teritorijā⁶. 79/409/EEC direktīvas mērķis ir visu ES dalībvalstu teritoriju apdzīvojošo savvaļas putnu sugu ilgtermiņa aizsardzība un saglabāšana⁷. Abās direktīvās noteiktās prasības putnu un biotopu aizsardzībā Latvijā ir nostiprinātas ar Latvijā pašreiz spēkā esošajiem dabas aizsardzības tiesību aktiem un tajos noteiktajiem ierobežojumiem un aprobežojumiem gan attiecībā uz privāto zemes īpašnieku, gan pašvaldību, gan valsti kā zemes īpašnieku.

- Uz Salas novada attīstības programmu ir attiecināmi vairāki starptautiskie un nacionālie vides aizsardzības mērķi, kas saistīti ar ilgspējīgu attīstību. Starptautiskie vides aizsardzības mērķi ir noteikti Eiropas 6. Vides aizsardzības rīcības programmā „Vide 2010: mūsu nākotne, mūsu izvēle”. Uz attīstības programmu ir attiecināmi šādi šīs rīcības programmas mērķi:

- klimata izmaiņu jomā – stabilizēt siltumnīcas efekta gāzu koncentrāciju atmosfērā līmenī, kas neizraisa klimata izmaiņas,
- dabas un bioloģiskā daudzveidības jomā – aizsargāt un atjaunot dabiskās ekosistēmas un apturēt bioloģiskās daudzveidības samazināšanos Eiropas un globālā mērogā,
- vides, veselības un dzīves kvalitātes jomā – sasniegt tādu vides kvalitāti, ka cilvēka radītais piesārņojums, tai skaitā, dažādi starojumi, nepalielina ietekmi vai risku sabiedrības veselībai,
- dabas resursu un atkritumu jomā – nodrošināt, ka atjaunojamo un neatjaunojamo dabas resursu patēriņš nerada papildus slodzi videi, un panākt, ka ekonomisko izaugsmi nosaka nevis resursu izmantošanas, bet gan izmantošanas efektivitātes pieaugums.⁸

Valsts vides politikas mērķi ir definēti Nacionālā vides politikas plānā, kuru Ministru kabinets apstiprināja 2004.gada 4.februārī. Uz Salas novada attīstības programmu ir attiecināmi šādi vides politikas plāna mērķi:

- saistībā ar gaisa kvalitāti:
- nodrošināt normatīviem un ilgtermiņa mērķiem atbilstošu gaisa kvalitāti, uzlabot to vietās, kur tā nav apmierinoša, īpašu uzmanību veltot ražošanas uzņēmumiem,
- saistībā ar ūdens kvalitāti:
- uzlabot pazemes un virszemes ūdeņu kvalitāti, novērst to tālāku piesārņošanu un pakāpeniski samazināt esošo piesārņojumu,

⁶ Eiropas Padomes Direktīva 1992/43/EEK „Par dabisko biotopu, savvaļas faunas un floras aizsardzību” (Biotopu direktīva), 1992.gada 21.maijs

⁷ Eiropas Padomes Direktīva 1979/409/EEK „Par savvaļas putnu aizsardzību” (Putnu direktīva), 1979.gada 2.aprīlis

⁸ Eiropas Savienības 6. Vides aizsardzības rīcības programma „Vide 2010: mūsu nākotne, mūsu izvēle”. Eiropas Komisija, 2002.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

- veicināt ilgtspējīgu un racionālu ūdens lietošanu, īpašu uzmanību pievēršot pazemes ūdens resursu saglabāšanai un eitrofikācijas apdraudētām ūdenstilpēm,
- aizsargāt ūdens ekosistēmas, kā arī no ūdens atkarīgās sauszemes ekosistēmas un mitrājus,
- nodrošināt dzeramā ūdens atbilstību kvalitātes normatīviem,
- atkritumu apsaimniekošanas jomā,
- veicināt šķirotas atkritumu savākšanas sistēmas ieviešanu pašvaldībā,
- bioloģiskās daudzveidības saglabāšanai:
- saglabāt un atjaunot ekosistēmu un to dabisko struktūru daudzveidību,
- saglabāt un veicināt vietējo savvaļas sugu daudzveidību.⁹

Tā kā attīstības programma skar svarīgas dabas teritorijas, tad jāņem vērā arī Bioloģiskās daudzveidības nacionālajā programmā noteiktie mērķi:

- veicināt tradicionālas ainavas struktūras saglabāšanos,
- nodrošināt dzīvās dabas resursu līdzsvarotu un ilgtspējīgu izmantošanu.¹⁰

Salas novadā ir jārada kompromiss starp teritorijas ekonomisko izaugsmi, sociālā taisnīguma un dabas aizsardzības prasību ievērošanu, ņemot vērā novadā esošās ĪADT dabas aizsardzības plānus un individuālos aizsardzības un izmantošanas noteikumus.

Ilgtspējīgas attīstības principa īstenošanu īsumā var raksturot kā nepārtrauktu pārmaiņu procesu, kurā novada teritorijas esošo fizisko resursu izmantošana, ieguldīto investīciju, cilvēkresursu izmantošana un dažāda veida institucionālas pārmaiņas tiek īstenotas saskaņā ar šodienas nepieciešamībām, vienlaicīgi ievērojot arī nākotnes attīstības vajadzības.

⁹ *Nacionālais vides politikas plāns 2004. – 2008., Rīga, 2004.*

¹⁰ *Bioloģiskās daudzveidības nacionālā programma. Rīga, 1999.*

8. Plānošanas dokumenta īstenošanas būtiskās ietekmes uz vidi novērtējums

Veicot analīzi, tika izvērtēts, kādi būs attīstības programmas īstenošanas tiešie un netiešie rezultāti un kādā veidā tie skars vidi. Attīstības programma ir stratēģisks dokuments, kurā iezīmēti gan Salas novada attīstības mērķi un virzieni, gan potenciālie projekti un aktivitātes. Līdz ar to tika vērtēta novada stratēģiskās attīstības iespējamā ietekme uz vidi. Jāatzīmē, ka vairākas no ietekmēm ir neskaidras, jo patreizējā plānošanas stadijā nav pieejama pietiekoši detalizēta informācija par konkrētiem investīciju projektiem un to realizācijas gaitu un apjomiem.

8.1. Tiešās un netiešās ietekmes

Tiešās ietekmes ir izmaiņas vidē, kuras paredzētās darbības realizācijas rezultātā nepastarpināti iedarbojas uz vidi. Paredzētās darbības realizācija var ietekmēt:

- realizējot ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmas uzlabojumus, var ietekmēt vietējo ūdensteču un ūdenstilpju ūdens kvalitāti,
- rekonstruējot esošo vai izveidojot jaunu notekūdeņu attīrīšanas iekārtas, var samazināt draudus neattīrīto notekūdeņu nokļūšanai *Natura 2000* teritorijā,
- attīstot tūrisma infrastruktūru un veicinot tūrisma popularizēšanu, var ietekmēt kultūras pieminekļus u.c. tūrisma apskates objektus,
- veidojot vēju parku teritorijas, attīstītās atjaunojamo energoresursu nozare novadā, jaunas dominantes vietējā ainavā,
- saimniecisko darbības rezultātā var tikt ietekmēta ekosistēma, izmainot mežu vai lauksaimniecības zemju un upju krastu ainavu.

Netiešās ietekmes veidojas mijiedarbības rezultātā starp vidi un tiešām ietekmēm:

- uzlabojot sabiedriskā transporta sistēmu un nodrošinot optimālu pakalpojumu sniegšanu visa novada teritorijā, iespējams samazināt privāto transportlīdzekļu izmantošanas apjomu, kas samazinātu gaisa piesārņojumu,
- transporta infrastruktūras sakārtošana atpūtas vietās, nodrošinot ar atbilstošiem ceļiem un informāciju par atpūtas vietām ar labiekārtotām autostāvvietām, var samazināt ietekmi uz dabiskajiem biotopiem un vides degradāciju kopumā, kas var rasties tūrismu plūsmām haotiski maldoties objektu meklējumos,
- pašvaldības ēku infrastruktūras sakārtošana un teritoriju labiekārtošana veicinās vides sakoptību novadā.

8.2. Īslaicīgās, vidēji ilgās un ilglaicīgās ietekmes

Attīstības programmā paredzētās darbības pēc to ietekmes ilguma var iedalīt īslaicīgas, vidēji ilgās un ilglaicīgas (paliekošas).

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Īslaicīgās ietekmes

- būvniecības laikā – troksnis, putekļi, būvgruži un zemesdzes bojājumi,
- satiksmes traucējumi būvniecības laikā,
- ar būvniecību saistītās darbības, kas rada īslaicīgu paaugstinātu gaisa piesārņojumu.

Vidēji ilgas ietekmes

- Vidēji ilgas ietekmes var būt saistītas, galvenokārt, ar vides piesārņojumu, kuru var izraisīt, piemēram, ēku būvniecība, kas uzsākta pirms vides infrastruktūras izbūves, automašīnu plūsmas radītais vides piesārņojums, jebkāds grunts un gruntsūdens piesārņojums.

Ilglaicīgās ietekmes

- Ilglaicīgu ietekmi rada transporta un komunālās saimniecības infrastruktūras uzlabojumi, kā arī jebkāda saimnieciskā darbības uzsākšana. Šādi pasākumi rada ietekmi ne tikai konkrētajā pasākuma realizācija vietā, bet atstāj ietekmi arī uz apkārtējās teritorijas vides kvalitāti un teritorijas attīstību.

8.3. Pastāvīgās ietekmes

- Realizējot attīstības programmu, var paredzēt, ka uzlabosies transporta infrastruktūras un komunālās saimniecības kvalitāte. Rezultātā samazināsies gaisa piesārņojums, troksnis, vibrācijas piesārņojums, kam parasti ir pastāvīga ietekme tieši uz infrastruktūras objektiem tiešā tuvumā dzīvojošiem iedzīvotājiem. Tomēr, jāņem vērā, ka, palielinoties infrastruktūras ekspluatācijas intensitātei, iespējams piesārņojuma slodzes pieaugums, kas var ietekmēt arī apbūves teritoriju attīstību dzīvojamās vai sabiedriskās apbūves vajadzībām.
- Realizējot plānotos investīciju projektus ūdenssaimniecības sakārtošanā, sagaidāms mazāks gruntsūdeņu un virszemes ūdeņu piesārņojums, tai skaitā *Natura 2000* teritorijā.
- Pastāvīgu labvēlīgu ietekmi uz ekosistēmu var dot antropogēnās slodzes samazināšana, veidojot videi draudzīgu tūrisma un atpūtas vietu infrastruktūru, pakalpojumus un informatīvo bāzi par šo objektu pieejamību,
- Izvērtējot attīstības programmā paredzētos pasākumus novada attīstībai, var secināt, ka tā izstrādes laikā apzinātas novadā esošās dabas vērtības. Izstrādājot attīstības programmu, ir ņemts vērā, lai pašvaldības ēku infrastruktūras attīstība, publisko teritoriju un saimnieciskās darbības attīstība kā arī citu teritoriju attīstība nebūtu pretrunā ar novada attīstības un dabas aizsardzības mērķiem.

8.4. Ietekmes uz vidi novērtējuma kopsavilkums

- Realizējot novada attīstības programmu, sagaidāmas gan pozitīvas, gan negatīvas ietekmes uz vidi. Paredzams, ka īstenojot ar komunālo pakalpojumu infrastruktūras attīstību saistītos projektus, ietekme uz vidi būs pozitīva. Realizējot investīciju projektus ūdenssaimniecības sakārtošanā, tai skaitā, notekūdeņu

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

novadīšanā uz NAI un jaunu izbūvei vai esošo NAI rekonstruēšanai, tiks samazināts gruntsūdeņu un Baltijas jūras piesārņojums.

- Darbībām, kas saistītas ar transporta infrastruktūras modernizāciju, sagaidāma diferencēta ietekme uz vidi, jo, palielinoties satiksmes intensitātei, iespējama gaisa piesārņojuma palielināšanās. Negatīva ietekmi uz bioloģisko daudzveidību var atstāt tāda ceļu infrastruktūras attīstība, kuras rezultātā tiek sadrumstalotas mežu un lauksaimniecības zemju platības, vienlaicīgi bojājot augsnes zemsedzi ar tur esošajiem biotopiem. Pirms šādu projektu realizācijas ir nepieciešams izvērtēt un izvēlēties maksimāli vidi saudzējošākas metodes un tehnoloģijas.
- Plānojot atkritumu apsaimniekošanu, izstrādājot saistošos noteikumus atkritumu apsaimniekošanai, kurā paredzēta sadzīves atkritumu šķirošana un bīstamo atkritumu savākšana, tiktu mazināta negatīvā ietekme un slodze uz vidi.
- Tūrisma un rekreācijas infrastruktūras attīstībai var būt diferencēta ietekme uz vidi, jo pieaugot tūristu skaitam, var tikt palielināta slodze uz vidi, bet, pareizi plānojot un īstenojot attīstības programmā izvirzītos uzdevumus, kopumā paredzama pozitīva ietekme uz vidi. Plānojot pludmaļu sakārtošanu un nodrošināšanu atbilstoši spēkā esošajiem normatīvajiem aktiem, tiktu nodrošināta ne tikai iedzīvotāju un tūristu drošība, bet būtu mazināts vides piesārņojums ar atkritumiem.
- Detalizēta ietekme uz īpaši aizsargājamām dabas teritorijām un bioloģisko daudzveidību vērtējama pirms konkrētu darbību uzsākšanas.

9. Risinājumi būtiskāko ietekmju novēršanai un samazināšanai

- Lai attīstības programmā plānotās darbības rezultātā varētu samazināt vai novērst iespējamās ietekmes uz vidi, nepieciešams realizēt dažādus pasākumus un izvēlēties optimālākos risinājumus.
- Ņemot vērā attīstības programmā plānoto novada vīziju un prioritātes, kas ir saistītas ar uzņēmējdarbības attīstību, plānošanas dokumentā ir ietverti ar vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pamatprincipiem saistīti nosacījumi: veidot ekonomiku ar augstu pievienoto vērtību, saglabājot novadā esošās dabas vērtības.
- Attīstības programmā ir noteikti arī šādi rīcības virzieni, kas veicina iedzīvotāju izpratni par vides sakoptību.
- Plānojot tūrisma attīstību, jāreķinās, ka palielināsies arī antropogēnā ietekme uz vidi. Tāpēc svarīgi ir atrast risinājumus potenciālo rekreācijas vietu labiekārtošanai un atpūtnieku plūsmas regulēšanai: jāveic vienota stila norāžu zīmju un informatīvo stendu izvietojumu ar attiecīgajām norādēm un izglītojošo informāciju par aizliegtajām darbībām konkrētajā teritorijā, jāveido labiekārtotas autostāvvietas, kurās nodrošināta atkritumu savākšana un jāizbūvē gājēju takas no autostāvvietām uz rekreācijas vietām.
- Plānojot jebkādas rīcības, stingri jāievēro attiecīgi regulējošo normatīvo aktu prasības. Plānojot apbūvi, jānodrošina upju dabisko ieleju un mežu ilgtspējīga pastāvēšana un publiskā pieejamība, nepieļaujot nepamatotu publiski pieejamo jūras piekrastes un mežu platību pārvēršanu privātās blīvas apbūves teritorijās. Potenciālo ietekmi uz vidi un vides riskus ievērojami var samazināt, ievērojot Latvijas normatīvajos aktos noteikto aizsargjoslu prasības, kas noteiktas arī novada teritorijas plānojuma kartēs.
- Kopumā var secināt, ka Salas novada attīstības programmas īstenošana nav pretrunā ar vides aizsardzības normatīvo aktu prasībām, kā arī ar novada teritorijas plānojumu, ja tiek ievēroti iepriekš aprakstītie risinājumi ietekmju uz vidi mazināšanai.

10. Alternatīvu izvēles pamatojums un izvērtējums

Tā kā attīstības programmā nav paredzētas alternatīvas, tad, veicot programmas stratēģisko ietekmes uz vidi novērtējumu un izstrādājot Vides pārskatu, ir izvēlēta un novērtēta tā saucamā nulles alternatīva, respektīvi, attīstības programma netiek izstrādāta. Šī alternatīva nav uzskatāma par optimālu, jo tādējādi:

- Tiks kavēta saimnieciskā darbība un infrastruktūras attīstība novadā,
- Tas var novest pie nepārdomātas un haotiskas būvniecības, kas ne tikai var apdraudēt dabas teritorijas un vērtīgos biotopus, bet arī būtiski kavēt ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu attīstību, kas, savukārt, var novest pie nekontrolētas notekūdeņu novadīšanas virszemes vai gruntsūdeņos,
- Neorganizēta tūristu plūsma ĪADT var apdraudēt tur esošos īpaši aizsargājamus augus un ekosistēmu kopumā,
- Tiks kavēta novada ekonomiskā attīstība un sociālo problēmu risināšana.

Attīstības programma ir izstrādāta, ievērojot gan normatīvo aktu prasības, gan starptautiskos un nacionālos vides aizsardzības mērķus. Līdz ar to tajā paredzēto darbību realizācija ir uzskatāma par piemērotāko alternatīvu pie nosacījuma, ka tiek realizēti 9. sadaļā aprakstītie risinājumi ietekmju samazināšanai.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

11. Iespējamie kompensēšanas mehānismi

Saskaņā ar LR 1993.gada 3.marta likumu „Par īpaši aizsargājamām dabas teritorijām”, ja paredzēto darbību rezultātā tieši tiek ietekmētas ES prioritārās sugas un biotopi, tad nepieciešams izstrādāt kompensēšanas pasākumus, kurus jāaskaņo ar Eiropas Komisiju. Salas novada attīstības programma neparedz darbības, kas var tieši negatīvi ietekmēt aizsargājamus un vērtīgus biotopus. Programma ir izstrādāta, ņemot vērā vides aizsardzības normatīvo aktu, starptautiskos, nacionālos un reģionālos vides aizsardzības mērķus, kā arī prasības, ko nosaka atbildīgās vides institūcijas. Programma neparedz Vides pārskata aprakstītajiem risinājumiem papildus kompensēšanas pasākumus.

12. Iespējamās būtiskās pārrobežu ietekmes novērtējums

Pārrobežu ietekmes iespējamība ir nosakāma teorētiski, ja tiek noteikta valsts vai reģiona kopējā ietekme uz vidi, piemēram, kopējais slāpekļa un fosfora piesārņojums, atmosfērā nonākušo sēra savienojumu daudzums utt. Ņemot vērā Salas novada esošo situāciju un plānotās attīstības tendences, uzskatāms, ka ietekme uz blakus esošo Lietuvas Republiku nebūs vērojama.

13. Paredzētie pasākumi monitoringa nodrošināšanai

Saskaņā ar LR 2006.gada 15.novembra likumu „Vides aizsardzības likums” vides monitoringu organizē un veic valsts un pašvaldību iestādes un komersanti saskaņā ar vides normatīvo aktu prasībām. LR MK 17.02.2009. MK noteikumi Nr.158 "Noteikumi par prasībām attiecībā uz vides monitoringu un tā veikšanas kārtību, piesārņojošo vielu reģistra izveidi un informācijas pieejamību sabiedrībai" attiecībā uz pašvaldībām noteikts, ka pašvaldību institūcijas vides monitoringu organizē vai veic par pašvaldību budžeta līdzekļiem, ja nepieciešams novērtēt vides kvalitātes izmaiņas, lai īstenotu pašvaldību saistošos noteikumus normatīvajos aktos noteiktajos gadījumos.

Lai izvērtētu valsts vides monitoringa datus un iegūtos rezultātus, kā arī noteiktu nepieciešamos monitoringa novērojumus, pašvaldībai ieteicams sadarboties ar Valsts vides dienesta Daugavpils reģionālo vides pārvaldi.

Monitoringa uzdevums ir konstatēt programmas īstenošanas rezultātā radušās tiešās un netiešās ietekmes uz vidi un nepieciešamības gadījumā pārskatīt programmā izvirzītos uzdevumus, rīcības un investīciju plānu.

Lai novērtētu plānošanas dokumenta ietekmi uz vidi, Salas novada Attīstības programmas īstenošanas monitoringam tiek piedāvāti šādi rādītāji:

- atjaunoto un rekonstruēto pašvaldības autoceļu un ielu posmu garums,
- centralizētas ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmām pieslēgto māsājniecību skaits,
- izbūvēto un rekonstruēto centralizētās ūdensapgādes un kanalizācijas tīklu garums,
- dzeramā ūdens kvalitāte, dzeramā ūdens zudumi apgādes tīklos,
- centralizēti iegūtā ūdens daudzums no urbumiem un novadīto notekūdeņu daudzums (tūkst.m³),
- centralizētā atkritumu savākšanā iesaistīto māsājniecību skaits,
- centralizēti savākto sadzīves atkritumu daudzums (tūkst. m³),
- derīgo izrakteņu ieguves apjomi gadā (t gadā),
- tūristu plūsmas rādītāji,
- realizēto attīstības un investīciju projektu skaits.

Monitoringa ziņojuma sagatavošanai izmanto Valsts Centrālās statistikas pārvaldes un pašvaldības rīcībā esošo statistiku, valsts monitoringa programmu informāciju, kā arī monitoringa datus no īpaši aizsargājamām teritorijām.

Monitoringa ziņojumā var izmantot arī to projektu datus, kuriem, saskaņā ar likumu „Par ietekmes uz vidi novērtējumu”, būs jāveic sākotnējais ietekmes uz vidi novērtējums vai ietekmes uz vidi novērtējums.

Monitoringa ziņojums par Salas novada ilgtermiņa attīstības programmas ieviešanu iesniedzams atbilstoši VPVB noteiktajiem termiņiem.

14. Kopsavilkums

- Vides pārskats ir sagatavots Salas novada Attīstības programmas 2012. – 2018.gadam izstrādes laikā, šīs programmas stratēģiskā ietekmes uz vidi novērtējuma ietvaros.
- Salas novada Attīstības programma sastāv no pašreizējās situācijas raksturojuma un SVID analīzes, stratēģiskās daļas un rīcības plāna, kā arī pārskata par kārtību, kādā tiks ieviesta Salas novada Attīstības programma .
- Attīstības programma ir stratēģisks dokuments, kurā norādīta Salas novada attīstības vīzija, prioritātes, izvirzītie mērķi un rīcības virzieni, nevis konkrētas aktivitātes. Līdz ar to, veicot dokumenta analīzi, tika izvērtēta Salas novada stratēģiskās attīstības iespējamā tiešā vai netiešā ietekme uz vidi.
- Salas novada attīstības programmas ietvaros plānotās rīcības, kas var radīt tiešu ietekmi uz vidi, ir, galvenokārt, saistītas ar transporta un komunālās saimniecības infrastruktūras attīstību. Netiešās ietekmes ir saistītas ar uzņēmējdarbības attīstību un tūristu skaita pieaugumu.
- Realizējot attīstības programmu, sagaidāmas gan pozitīvas, gan negatīvas ietekmes. Paredzams, ka īstenojot ar komunālo pakalpojumu infrastruktūras attīstību saistītus projektus, tiem būs pozitīva ietekme uz vidi:
 - uzlabojot ūdensapgādes un kanalizācijas sistēmu, uzlabosies dzeramā ūdens kvalitāte un samazināsies ūdens zudumi, kā arī tiks samazināts gruntsūdeņu, ūdenstilpņu un ūdensteču piesārņojums, kam parasti ir pastāvīga ietekme uz infrastruktūras tuvumā dzīvojošiem iedzīvotājiem un ekosistēmu kopumā,
 - veicot atkritumu apsaimniekošanas uzlabošanu pagastā, paredzams, ka iesaistītos lielāks iedzīvotāju skaits, veicot pasākumus sadzīves atkritumu šķirošanā, kā rezultātā tiks mazināta slodze uz vidi,
 - izstrādājot velotūrisma kartes un bukletus, palielināsies novadā videi draudzīgu tūristu skaits,
 - atjaunojamo enerģijas resursu izmantošanas veicināšana(koģenerācija, vēja parki u.c.) novada teritorijā uzlabosies vides kvalitātes apstākļi un iedzīvotāju komforta līmenis,
 - attīstot tūrisma un rekreācijas infrastruktūru, to pareizi plānojot un īstenojot, kopumā paredzama pozitīva ietekme uz vidi,
 - pārdomāta uzņēmējdarbības attīstība un derīgo izrakteņu ieguve kopējo novada vides stāvokli nepasliktinās, bet veicinās novada ekonomisko izaugsmi un cels iedzīvotāju labklājības līmeni,
 - attīstot velo un gājēju infrastruktūru, vide kļūs drošāka, tīrāka un pieejamāka šīm ceļa dalībnieku grupām,
 - novada tūrisma resursu un iespēju popularizēšana veicinās viesu namu un mītņu darbību, un šī uzņēmējdarbības veida attīstību.

Vides pārskats Salas novada Attīstības programmai 2012. – 2018.gadam

Attīstības programmā novada vīzija saistīta ar videi draudzīgas uzņēmējdarbības radīšanu novada teritorijā, tāpēc svarīgi ir veikt publiskās telpas labiekārtošanu un sabiedrības izglītošanu vides jautājumos, lai novada bagātība – vērtīgie dabas resursi tiktu saglabāti arī nākamajām paaudzēm. Sabiedrības videi draudzīgas domāšanas un dzīvesveida veicināšanas viens no pasākumiem ir sadzīves atkritumu šķirošana un to nodošana dalītai atkritumu deponēšanai vai otrreizējai pārstrādei, tā mazinot atkritumu „slodzi” uz vidi un neradot degradētas – ar atkritumiem piesārņotas teritorijas. Vides kvalitātes nodrošināšanai nepieciešama vides uzraudzības pasākumu realizācija, kas nodrošinātu arī uzņēmumu stingru vispārējās darbības un vides aizsardzības prasību kontroli, kā arī sanācijas pasākumu realizēšanu piesārņotajās teritorijās. Lai varētu samazināt vai novērst iespējamās ietekmes uz vidi, nepieciešams realizēt dažādus pasākumus un izvēlēties optimālākos risinājumus. Ņemot vērā attīstības programmā plānoto novada vīziju un prioritātes, kas ir saistītas ar uzņēmējdarbības attīstību, plānošanas dokumentā ir ietverti ar vides aizsardzības un ilgtspējīgas attīstības pamatprincipiem saistīti nosacījumi: veidot ekonomiku ar augsti pievienoto vērtību, pielietojot inovatīvās tehnoloģijas un saglabājot novada dabas vērtības.

Svarīgi ir atrast risinājumus potenciālo rekreācijas vietu labiekārtošanai un atpūtnieku plūsmas regulēšanai: jāveic vienota stila norāžu zīmju un informatīvo stendu izvietojumu ar attiecīgajām norādēm un izglītojošo informāciju par aizliegtajām darbībām konkrētajā teritorijā. Lai saglabātu ĪADT un citas ekoloģiski jutīgas dabas teritorijas, plānojot jebkādas rīcības, stingri jāievēro attiecīgi regulējošo normatīvo aktu prasības. Potenciālo ietekmi uz vidi un vides riskus ievērojami var samazināt, ievērojot Latvijas normatīvajos aktos noteikto aizsargoslu prasības, kas noteiktas arī novada teritorijas plānojuma kartēs.

Kopumā var secināt, ka Salas novada Attīstības programmas 2012. – 2018.gadam īstenošana nav pretrunā ar vides aizsardzības normatīvo aktu prasībām, kā arī ar novada teritorijas plānojumu, ja tiek ievēroti iepriekš aprakstītie risinājumi ietekmju uz vidi mazināšanai.